

ali prav za prav rečeno, zanikarne orodbe ali mašine nekdanjih brezvestnih in pa učeniki sedanjih bornih sovražnikov jezuiškega reda, in po tem takem vredni dediči tistega zarobljenega Atenca, ki je le zato Aristidovo ime na črepino zapisat dal in s tem za njegovo izgnanstvo naganjal, ker se mu je kadilo, da so Aristida sploh „Pravičnega“ zvali. Pa pravično in dobro ima to osodo, da se ravno iz tega cil in konca sovraži, ker je dobro. To nam spričujejo na priliko pridne čebelice . . . — Da so pa čebelice in njih smertni sovražniki zvesta podoba učenih in marnih jezuitov in njihovih raznih protivnikov, se bomo na dalje očitno prepričali . . .

Pripetiti se zná, da bi se komur koli poljubilo nas zastran tih verstic tako ali tako spirati, pa gotovo družega nič čerhnili ne bomo, kot sledeče tri besedice: Bog blagoslovi kopel! — Razun teh je pošiljal Danici manjša poročila na pr. o cesarju Maksimilijanu, o njegovi sreči pa nesreči, kjer malo pred svojo smrtjo kliče: Bog mu daj mir in pokoj in večna luč naj mu sveti! Navadni pristavek: „Bodi mu zemljica lahka“, tuhni, brez zamere rečeno, preveč po poganstvu (str. 170).“

Ljudska šola in obrtnija.

Ljudska šola vzreja in uči ter pripravlja s tem mladino na resno življenje. V tem nahajamo ljudi z različnimi opravki, praktično življenje potrebuje namreč različnih stanov. Za katere stanove pa pripravlja mladino ljudska šola? Nevedneži bodo na to vprašanje odgovorili: za učene, vsaj se sliši iz ust takih ljudi, da „učitelji hočejo vse otroke učene narediti“. Da pa to ni namen ljudske šole, ovrže se že s tem ugovorom, da srednje šole, učiteljska, bogoslovnice in vsučilišča pripravljajo mladino za učeni stan. Za kmetovalski stan so kmetijske šole, za kupčijski stan kupčijske učilnice, za obrtni stan obrtne in za rokodelski stan pa rokodelske šole. Poslednje (obrtne in rokodelske) šole so najnovejše učilnice v Avstriji. Kako pa vežemo ljudsko šolo z obrtnijo? Kako bomo temu članku poleg glave še dali dušo in telo?

Vsaka doba v državi ima svoje znake. Pred 15—20 leti je vse hrepenelo v Avstriji izboljšati in oživeti šolstvo, za katero se je v obče precej storilo, da si smo Slovenci le zmerno od tega dobili. V sedanji dobi pa državni faktorji ne nameravajo svoje pozornosti obračati šolstvu, marveč pobriniti se, da izboljšajo kmetijske in obrtnijske razmere. Za izboljšanje obrtnijskih razmer se zdi potrebno kaj storiti še celó našemu presvetlemu vladarju, kakor je to poudarjal pri otvorenji državnega zbora. Vprašanje nastane: ali more v to svrho tudi ljudska šola kaj pripomoči? Ali se to ujema z njeno nalogo?

Rokodelstvo praktično učiti sevéda ne more in ne sme. Zato so rokodelski mojstri, nekaj tudi obrtne in rokodelske šole. Ali naj teoretičnega kaj o obrtu omenja? Ne vem, ali bi se o ljudski šoli potem ne reklo, da prazno slamo mlati. — Ljudska šola mora stati na širokem stališči splošne vzgoje in splošnega pouka, ne oziraje se na posamezne stanove. Ljudska šola mora biti podobna tistemu oraču, kateri mora njivo globoko preorati, ne da bi vedel, kaj se bo na njivo posejalo. Poleg tega pa vender ljudski učitelj lahko nekoliko obrtniji še posebej koristi. On mora namreč otrokom vse stanove hvaliti, o vseh spoštljivo govoriti. Ne sme se n. pr. tako-le izraziti: „Če se ne boš učil, ne bodeš nikdar kaj, postaneš le smolar“. S takimi izrazi zaničeval bi n. pr. čevljarški stan. Kaže marveč obrtnijski stan dandanašnji priporočati tudi lahko že v ljudski šoli. Število prebivalcev se na svetu jako množi. V vseh stanovih je že skoro dosta ljudi, uradnikov skoro več ne primanjkuje, učiteljev tudi v bodoče ne bo

prema. (Duhovnikov in zdravnikov se bo morebiti še nekaj let pogrešalo.) Kmetsko ljudstvo se pa tudi množi. Zemljišča se drobé že tako na drobne kosce, da tak košček ne bode v stanu več rodbin rediti. Človek torej, ki ne bo znal razen kmečkih opravil, nič drugega, preživiti se ne bode mogel. Takim ubogim ljudém bode čez vse treba priporočati tudi rokodelstvo. Kdaj naj pa ljudska šola to stori? Malo je prilik. Kadar je „nazorni nauk“ in sicer oddelek „rokodelstvo“ na vrsti, takrat je nekaj prilike povedati o važnosti in spoštljivosti rokodelskega stanú. Potem pa skoro ne vem, kdaj bi se še dalo o tem kaj omeniti. V „ponovljivni šoli“ je še pravo mesto, zlasti po onih krajih, kjer je več rokodelstva. V teh šolah naj bi naši učitelji na vsak način rabili „Četrto Berilo“. V tem najdejo poleg lepega števila jedrnatih berilnih vaj kmetijskega zadržaja tudi nekaj takih, ki govoré o obrtu. Naj torej učitelji tudi te vaje z uspehom porabijo. Priliko, obrtniji koristiti, imajo v sedanjih časih učitelji tudi zunaj šole. Zdaj se snujejo v smislu nove obrtnijske postave rokodelske zadruge, ki bodo rokodelcem nekako to, kar so učiteljem učiteljska društva.

Učitelj kot veljavna oseba lahko k temu vzpodbuja pri priložnosti one rokodelce; ki se bodo obotavljali, lotite se te „novotarje“, ker niso še dovolj izobraženi, da bi umeli, kaj pomeni: „v družbi je moč“.

Da se učitelji za obrtnijo zanimajo, kaže n. pr. to, ker snujejo po nekod tudi obrtnijsko-nadaljevalne tečaje, n. pr. na Spodnjem Štajerskem, v Trziču, Kranji, v Ljubljani (v mali meri). Najnovejši dokaz temu pa je, da sta se oglasila za razpisane ustanove kranjskega deželnega odbora za obrtni nauk (strugarstvo, mizarstvo, vrboreja, pletenje košev) na tehnologiškem muzeju na Dunaji dva slovenska učitelja na Kranjskem, ki sta šla izobraževati se v tej stroki, da bosta potem domá te nauke širila. Mali dokaz temu je tudi, da pisatelj teh vrstic piše po naročilu za družbo sv. Mohora knjigo „Slovenski rokodelci“.

J. L.

Nova delitev lokov in kotov.

Sestavil J. B.

Napis tega članka je sicer le malo mikaven za nestrokovnjake, ali vsebina je za praktično življenje večjega pomena, kakor si marsikdo na prvi pogled misli. Omenjena naloga namreč nima samo veljave za šolo, kjer se včasih tudi pusta teorija razlaga; marveč ona je važna ne le za navadnega zemljomerca, ampak tudi za nekatere rokodelce, kakor zidarje, tesarje, mizarje. Upamo torej, da bomo s to razpravo marsikomu ustregli.

I.

Krogove loke in kote navadno delimo na 3, 5, 7 ali več enakih delov na dvojni način. — Delitev na 2, 4, 8, 16 sploh 2ⁿ delov je jako priprosta in obče znana, torej jo tu izpuščamo. — Najnavadnejši pa tudi najpočasnejši način je pač ta, da cirkelj (šestilo) prestavljamo toliko časa po loku simtertje, dokler ne dobimo zahtevano število enakih delcev. Po drugem boljšem navodu pa zmerimo stopinje kotovega loka s transportérjem (kotnik ali prenašalec) in od merskega števila vzamemo zahtevani del. N. pr. Kot, katerega hočemo na tri dele razdeliti, meri 36°. Tedaj odmerimo tretljino od 36°, to je 12° na kotniku, in to dolgost trikrat prestavimo v kotu na krogov lok.

Poznamo pa še neko drugo jako priprosto delitev, katero hočemo v sledečem opisati, pa se sklada popolnoma z znano delitvijo prem, katero zvršimo s pomočjo poševnice vlečene iz početka preme. Na tej (poševnici) zaznamovamo določene sicer enake, vendar ne predolge dele, od zadnjega potegnemo pomočno premo h krajišču (končišču) dane